

Método Pedagógico Pioneiras

1. Presentación do Grupo de Idade.

Características evolutivas fisiolóxicas e psicolóxicas.

A das Pioneiras é unha etapa da adolescencia media, onde se desenvolven os aspectos cognitivos das operacións formais. Unha das mudanzas máis importantes no que respecta ao pensamento concreto fai referencia ao desenvolvemento da capacidade de pensar en abstracto. A partir dese momento, os suxeitos xa non teñen que razoar sobre obxectos ou situacións concretas, senón afastarse da realidade e pensar de forma abstracta. Este supón unha das grandes conquistas do pensamento humano, porque posibilita toda unha serie de mudanzas en materia de resolución de conflitos.

Certos sentimentos de omnipotencia e inmortalidade coa aparición de condutas de risco son habituais na etapa Pioneira. Un dos aspectos centrais neste período é o distanciamento afectivo coa familia e a achegamento ao grupo de iguais. Isto implica unha profunda reorientación nas relacións interpersoais, que ten consecuencias non só para a adolescente senón tamén para a súa familia. O egocentrismo adolescente tamén se manifesta a través da chamada fábula persoal: a idea ou sentimento de que son seres únicos, excepcionais e irrepitibles.

Durante este período, un toma conciencia da orientación sexual e aumenta a implicación nas relacións sexuais e afectivas. Estes adoitan ser breves e utilitarios, predominando neles a exploración, busca ou descarga de impulsos sexuais e egocentrismo. Nesta fase, aumenta a experimentación de varios comportamentos sexuais.

É habitual que unha Pioneira se sinta independente ou comece a selo en moitos sentidos da súa vida diaria, pero nesta etapa xeralmente xéranse certas relacións de dependencia entre iguais. Os valores e as regras sociais das amizades son asumidos como propios. Este aspecto implica máis conflitos coa familia e maior distanciamento.

Ao mesmo tempo, prodúcese un desenvolvemento da súa propia identidade e, progresivamente, vanse reafirmando nela e formando as súas propias conviccións. Aumenta a empatía cos compañeiros, a capacidade reflexiva e a conciencia social, o espírito crítico e a capacidade creativa. Un pioneira adquire unha maior conciencia da realidade e coñece e desenvólvese no contorno.

2. Obxectivos pedagóxicos.

Tal e como avala a Carta Constitucional de Altair, na fase de Pioneiras, o proxecto é o centro pedagóxico da súa actividade: “Sen abandonar nunca o carácter lúdico, o grupo decide con responsabilidade que materia quere coñecer porque parece ser do seu interese. a súa formación como persoas. É o momento no que o grupo capitaliza conscientemente o coñecemento social, cultural, político, económico... Deseña aprendizaxes para desenvolver a medio ou medio-longo prazo”.

A través do xogo e da pedagogía do proxecto, serán valores educativos a traballar, directa e transversalmente, xerarquicamente, os seguintes:

- Confianza no grupo.
- Autoestima e amor propio.
- Desenvolvemento do sentido común.
- Capacidade de xestión emocional.
- Compromiso e Vontade.
- Capacidade reflexiva e espírito crítico.
- Sensibilización e acción sociocomunitaria.
- Xenerosidade, empatía e xustiza social.
- Responsabilidade afectiva.

- Liberdade sexual e afectiva.
- Cooperativismo e capacidade de traballo e esforzo.
- Indulxencia na socialización con axentes primarios e secundarios.
- Autosuficiencia.
- Sensibilización ecolóxica e ambiental.

Estes valores teñen por obxectivo desenvolver nos procesos educativos, polo menos, os seguintes coñecementos e habilidades:

- Axilidade na capacidade de relación responsable con novos contornos: recursos no territorio, coñecemento da comunidade, camiños, aproveitamento da natureza sen danala...
- Coñecemento do propio corpo: forza e resistencia, coidados, enfermaría, menstruación, sexualidade...
- Montaxe de material de acampada: tendas de campaña, casetos, valados, estruturas, bandeiras...
- Facer lume para quentar e cociñar.
- Habilidades de supervivencia (para AEPi): orientación, conservación de alimentos, xestión de recursos, construción de utilidades necesarias...
- Dominio na elaboración culinaria do Receitario do Grupo.

3. A pedagogía do proxecto: características, temporalidade, estruturas básicas de planificación e execución. A presenza do lúdico.

A pedagogía do proxecto adquire pleno sentido na proposta educativa de Altair no grupo de idade das Pioneiras. Esta é a última etapa na que o proxecto do conxunto GI constitúe

o elemento central da súa actividade, xunto coa dinámica lúdica. Cumpre sempre atender, desde o acompañamento, os intereses das altaíres, pasando polos que establecen procesos educativos e de aprendizaxe a medio ou, excepcionalmente, a medio-longo prazo.

Os proxectos do grupo de idade das Pioneiras deben ter unha duración ideal de 3-4 meses durante a actividade regular do grupo. Alén diso, os campamentos, especialmente os de verán, son o espazo axeitado para levar a cabo un proxecto específico e son n formato intensivo, preferentemente vinculado ao lugar e á comunidade que nos acolle, e sobre o que é recomendábel comezar a traballar semanas antes de chegar ao campamento (propondo temáticas, realizando actividades de descuberta do lugar...). É importante favorecer entre as Pioneiras un coñecemento profundo da contorna social e ambiental do espazo onde somos acollidas.

Tal e como afirma a Carta Constitucional da Altair, na fase de Pioneiras, o proxecto é o centro pedagóxico da súa atividade: “Sen abandonar nunca o carácter lúdico, o grupo decide responsabelmente que asunto quere coñecer porque lle parece de interese para a súa formación como persoas. É o momento em que o grupo se capitaliza conscientemente de coñecementos sociais, culturais, políticos, económicos... Deseña aprendizaxes a seren desenvolvidas nos medio ou medio-longo prazo”.

O ideal é que o sentido dos proxectos naza das motivacións ou ideas colectivas do grupo de idade. Nesta fase 1 ou de ideación, as educadoras teñen un papel esencial á hora de estimular e acompañar, e se for necesario, tamén de propor. O proxecto é tema libre, mais é recomendábel que aborde cuestións sociais, socioeconómicas, políticas, culturais... É fundamental que os procesos impliquen unha forte dimensión social e comunitaria.

O estímulo (fase 2) debe basearse na pedagogía da acción. Neste momento, é chave fomentar o interese polo coñecemento, a descuberta... É aquí cando se establecen relacións con entidades, persoas ou lugares que poden motivar a realización do proxecto. Convén integrar, como parte do proxecto, a idea de devolución ás persoas e

entidades que colaboran connosco (pode ser convidalas á festa, enviándolles un presente relacionado co proxecto, produtos da horta...)

Despois, o grupo reunido comeza a fase 3 ou de planificación, definindo tempos e fases, obxectivos e responsabilidades no desenvolvemento do proxecto. Tanto a asunción de responsabilidades individualmente como o pequeno grupo (neste caso un pequeno grupo funcional, construído para o proxecto) xogan aquí un papel central. É unha fase chave para adquirir os compromisos que permitirán levar a cabo o proxecto. No desenvolvemento do proxecto, o GI debe xerar bos espazos para o traballo individual e colectivo, mais tamén para revisar e avaliar constantemente o funcionamento do proxecto, estimulando o reforzo positivo, a axuda mutua, a empatía, a autocrítica e a crítica construtiva...

Durante os proxectos, o xogo continúa a ser un elemento pedagóxico fundamental. É básico para a estimulación do mesmo e para regular a dinámica do grupo nas distintas fases.

Como en todos os grupos de idade, o proxecto debe finalizar cunha celebración e o resultado, aínda que menos importante que o proceso, debe ter unha realización que permita a súa mostra pública (para o resto do agrupamento, para as familias, para as veciñas, para as colaboradoras...)

4. Cadro simbólico.

☑ **Nomenclatura:** Pioneiras é un termo asociado ao progreso e avance en moitas linguas e culturas do mundo. Un/unha pioneiro/a é alguén que muda algo que ten que cambiar, alguén que fai algo por primeira vez. Así denomina a CC de Altair o grupo de idade entre os 14 e os 15 anos. Unha Pioneira desenvolve a súa identidade persoal e o seu espírito crítico para o seu avance como individuos, como Grupo e como membros do Grupo cara a un mundo máis xusto e saudábel para a sociedade.

☒ **Saúdo oficial:** o saúdo oficial de Altair consiste nun movemento de apertura da man, un puño que se abre nunha man aberta, como símbolo de fraternidade. Cada un dos dedos é a representación de cada un dos Grupos de Idade que conforman o Grupo e a estrutura de Altair. É o indicador o que representa as Pioneiras.

☒ **Cores:** a cor asignada ás Pioneiras é a vermella.

☒ **Pulseiras:** a pulseira dos Pioneiras será amarela e vermella, coa inscrición 'Boa estrela' e 'Delta Aquilae'.

5. Características e constitución do Grupo de Idade e do Pequeno Grupo de Pioneiras.

5.1. Constitución do Grupo de Idade

Un grupo de pioneiras debe ter idealmente entre 12 e 16 membros. Para formalo, debe haber polo menos 4 pioneiras. Por debaixo de 4, a pedagogía do proxecto e do pequeno grupo perden o seu sentido. Non convén que superen os 20 membros, xa que a escala do individuo, moi importante neste grupo, perdería forza. A ser así, haberá que dividir as Pioneiras en tantos grupos como para non superar a cifra de 20 demandas, cun segundo nome distintivo entre eles.

5.2. Constitución de grupos reducidos

O pequeno grupo ideal a esta idade é de 4 Altairs e é o órgano básico de integración e o vínculo e referencia máis forte dunha altair. Para a súa formación, o número de Pioneiras debe ser igual ou superior a 8. Se o número é inferior a 8, non se aconsella conformar pequenos grupos orgánicos, senón simplemente funcionais, segundo as necesidades das distintas dinámicas e actividades. . A secuencia ideal de pequenos grupos orgánicos, segundo o número total de Pioneiras, é a seguinte: 8 pioneiras: 2 pequenos grupos de 4; 12 pioneiras: 3 pequenos grupos de 4; 16 pioneiras: 4 pequenos grupos de 4; 20 pioneiras: 5 pequenos grupos de 4. Se o número é impar, os pequenos grupos deben manter o maior equilibrio de canción por número, xénero e roles no grupo e as educadoras teñen que prestar aínda máis atención a fomentar o consenso e a maior

harmonía posíbel na toma de decisións. O ideal é que as propias Pioneiras formen os pequenos grupos, coa intervención da educadora se for preciso, pondo determinadas condicións.

6. Funcionamento do GI: espazo de encontro e dinámica.

6.1. O espazo de encontro dos Pioneiras: creativo, informal e cheo de referencias.

O espazo propio dos Pioneiras debe caracterizarse por unha certa informalidade. Nela debe ser moi visíbel o que se está a traballar, así como a memoria de proxectos, aventuras e traballos anteriores.

Nel debe haber un espazo específico deseñado e equipado para a creación e desenvolvemento da creatividade. Tamén debe haber un espazo cómodo para sentarse no chan, en círculo, para que o grupo poida reunirse, traballar en equipo, reflexionar e tomar decisións.

Tamén debe existir un espazo visíbel en que se reúnen documentos e referencias a proxectos anteriores, históricos ou en curso, nun formato homoxéneo preestabelecido cun mapa ou caderno dobrábel para cada un deles.

Ademais, nesta faixa de idade debe procurarse que no seu espazo existan referencias bibliográficas, cinematográficas e visuais... que sexan de interese para o traballo e a reflexión e que respondan ás preferencias e intereses dos membros do Grupo.

6.2. Dinámica de grupo.

O Grupo das Pioneiras ten un réxime de reunións periódicas, cada semana, na xornada habitual de actividade da Agrupación e participa en todos os actos programados (festas, reunións, campamentos, actos), como Grupo, para todos os efectos.

Ten atribuído un espazo físico en/unha das sedes do Grupo, preferentemente exclusivo e no progreso cara á autoxestión. Con coñecemento da educadora, poder ser utilizado excepcionalmente polos membros do Grupo noutros días da semana. O

acondicionamento, coidado e bo uso do espazo será da enteira repsonsabilidade do Grupo, incluídos os gastos extras, alén dos correntes que o Agrupamento asuma, so a supervisión da coordinadora do Grupo e da educadora.

O Grupo, que debe manter reunións periódicas, no horario habitual do funcionamento periódico dos demais Grupos de Idade, se é posíbel, mais en todo caso, garantindo a presenza de todos os seus elementos. Esta reunión deberá ser, por norma, semanal; nela, os membros xogan e avanza e realizan accións en relación cos seus proxectos de Grupo ou Pequeno Grupo, deseñan actividades. Se o proxecto o considera, a periodicidade das reunións pode pasar a varios encontros semanais ou, polo contrario, superior á semanal, sendo como máximo quincenal.

En asemblea, toman decisións sobre o funcionamento e acción do Grupo, cumprindo coas súas responsabilidades individuais no Grupo e colectivamente no propio Agrupamento.

Cada Grupo constitúe, para todos os efectos, un Grupo de Idade do Grupo. Isto non exclúe a realización de campamentos e actividades conxuntas. É o sentimento de pertenza como Pioneiras, todos membros da fraternidade/ sororidade do Grupo. As pioneiras son a experiencia e referencia de Pícaras, Insurras e Aventureiras. Teñen vontade cooperativa, de coidado do Agrupamento e de transmitir coñecementos aos GI máis novos sobre como montar un campamento, como se leva a cabo un proxecto ou como se resolve un conflito.

7.1. O papel na Horta do Agrupamento

A Horta é unha das formas máis eficaces de comprender o mundo e de tornarse, decididamente, en ecoloxista e incorporando valores ambientalistas, sobre que cómpre tomar consciencia nesta etapa. É un espazo ecosistémico desde o que entender o mundo, o propio mundo e de outros; comprender a cultura propia, os modos de vida, a economía da subsistencia, as formas de ocupación do territorio, os ciclos climáticos e estacionais, da noite e do día, a chuvia, o sol, as estrelas, o mundo dos seres vivos; o valor do esforzo, a creatividade, a intelixencia individual e colectiva. Ademais, a

soberanía alimentaria, o valor do alimento e a gastronomía da cultura propia son cuestións a traballar que se deben reflectir na elaboración das comidas de campamento e nas reflexións sobre a propia saúde e do que está do noso lado. A Horta do Agrupamento é unha ferramenta poderosa e empoderadora; un activo valioso para desenvolver o sentido comunitario en que pretendemos educar as Pioneiras.

Especificamente, as Pioneiras fórmanse en ecoloxía e novas formas de cultivo sustentábel, estudan os cultivos da zona e suxiren e traballan o valioso produto que está sendo esquecido. Aínda que todos os colectivos participan na construción colectiva de Horta, as Pioneiras son o motor de Horta, teñen un papel central. Como norma xeral, deben dedicar máis tempo que o resto á formación e ao traballo. Son as encargadas de atender ao bo estado deste espazo e de realizar aqueles labores necesarios para o seu mantemento, cando non foran conseguidos polo traballo conxunto do Agrupamento. Deben desenvolver disposición e capacidade de esforzo para organizarse e reunirse para traballar en Horta, mesmo fóra do horario regular do Agrupamento.

7.2. A organización da Festa do Agrupamento

O encerramento da actividade habitual dun Agrupamento é marcado pola súa gran festa, que preferentemente se celebra no local o último día antes do campamento de verán. As Pioneiras aquí teñen o papel de coordinadoras e presentadoras. Terán que preparar todo o que supón a organización: recoller propostas dos distintos grupos de idade, organizar os tempos... Tamén terán que coordinar a decoración do espazo, a confección dos convites, a organización de cadeiras para familias e veciñas. ..

7.3. O papel na Noite de Estrelas do Agrupamento

A Noite das Estrelas é un dos grandes eventos do campamento de verán. Pioneiras e Argonautas coidan da túa organización. Os pioneiras deben escoller o espazo para o velada e montar o telescopio, así como coordinar o seu uso entre os distintos membros do Agrupamento.

8. Dinámicas específicas do Grupo das Pioneiras.

☒ O Emocionario

O Emocionario é unha ferramenta pensada para o traballo e xestión dos vínculos afectivos no GI dos Pioneiras, así como no GI das Argonautas. Trátase dun caderno en branco, con capa e contracapa com as cores do grupo de idade, presentado polas educadoras. Está dispoñíbel para uso exclusivo do Grupo, a non ser que nalgún caso concreto decidan facelo público. No tempo sen actividade programada, calquera membro do grupo de idade pode abrilo, lelo e escribir nel, co obxectivo de expresar os teus sentimentos ou estado emocional en relación a algún acontecemento, a súa relación co resto do grupo ou do Agrupamento, ou con algún dos seus membros en particular, ou calquera outra. Cuestión que queira compartir.

En cada Asemblea do GI, se a Coordinadora o considera preciso (xa sexa por decisión propia ou por petición dalgún membro), pode haber un espazo de abertura e lectura do Emocionario, e tamén de reflexión vinculado a el. Convén que haxa unha fórmula de apertura e outra de peche en relación coa lectura do Emocionario. Poden ser, por exemplo, algúns versos que os altaíres elixan ou compoñan para a ocasión, e que teñen peso simbólico para o conxunto.

☒ O Espazo Tabú

O Espazo Tabú é un espazo íntimo e honesto en que se tratan e comparten temas “tabú”, experiencias, segredos... sempre en relación coas necesidades e intereses do grupo de idade. O seu obxecto pedagóxico é desenvolver a capacidade crítica e reflexiva das altaíres e a súa honestidade co grupo.

O Espazo Tabu pode realizarse na actividade regular, mais é unha actividade especialmente específica dos campamentos, que se realiza pola noite como velada de grupo. Para a súa realización precísase unha tea grosa que se estenda no chan, preferentemente ao aire libre, nun espazo íntimo e afastado de distraccións. As participantes sentan na tea arredor dunha caixa ou outro recipiente que contén cartóns con conceptos, temáticas ou historias persoais e alleas que narran experiencias

axeitadas ao Espazo Tabú, escollidas polas educadoras en función dos intereses por traballar ou das dificultades detectadas ao respecto no Grupo.

Tamén debe haber follas en branco, bolígrafos e obxectos prezados polo GI, para maior distensión e comodidade das participantes, que poderán utilizar cando queiran durante a dinámica. Cada unha tamén pode traer un obxecto persoal prezado.

Cada participante conta cunha candeia que prende para iniciar o Espazo Tabu. Despois, de xeito aleatorio, escóllese un deses cartóns contidos na caixa, unha vez que todas as participantes comprenden os conceptos temas que hai na caixa e se le en voz alta. Sobre o tema en cuestión, cada un debe relatar unha experiencia, facer unha reflexión...

Se non quere facelo, apaga a súa candeia e escuta o resto das compañeiras. Debe ter un carácter libre e voluntario e debe atenderse aos impactos emocionais que poida producir. Ser un espazo aceptado e cómodo por e para todas, independentemente do seu grao de participación. Ninguén pode ser recriminado/a por non ter participación activa.

As educadoras tamén poden iniciar e animar as reflexións compartindo as súas propias experiencias. Sobre esta estrutura, as educadoras poden incluír xogos que se encaixen na dinámica en función dos temas aleatorios.

O Espazo Tabu finaliza cando todas as participantes apagan as súas candeas.

9. Campamentos, camiñadas e sobrevivencias.

9.1. Campamento de pioneiras.

Para as Pioneiras, os campamentos de Altair deben ser o espazo privilexiado para aprender na acción. A súa actividade en campamentos debe, en xeral, constituír un espazo de desenvolvemento de proxectos máis intensivo que na actividade habitual, neste caso, en relación coa nova comunidade, o novo entorno e os novos intereses que suscita o lugar de acampamento. É o cadro perfecto para o traballo de campo e o

contacto coa comunidade para desenvolver proxectos cunha forte dimensión sociocomunitaria. Aínda que se realizan actividades conxuntas com o Agrupamento e outros GI, a dinámica de Pioneiras debe colocar o foco no proxecto a desenvolver, seguindo as fases establecidas no Método Altair. Nos campamentos, Pioneiras son experiencia, coñecemento e sabedoría para Picaras, Insurras e Aventureiras.

9.2. Camiñadas.

No tocante a rutas ou camiñadas, poden desenvolverse por grupos de idade ou polo conxunto do agrupamento e deben estar integradas na actividade do campamento e na semanal. Desde o Método considérase que é nas rutas onde poden xurdir motivacións, como un big bang, que poden dar lugar a un novo proxecto, así como celebrar e fechar o anterior. Por isso é recomendase, polo menos, unha camiñada trimestral na actividade regular para o GI ou para o agrupamento no seu conxunto, e sempre en cada campamento polo menos unha específica das Pioneiras (pode ser a AEPi, explicada a continuación), ademais da conxunta do agrupamento.

Alén disto, o sentido pedagóxico destas camiñadas é que nelas é onde mellor se experimenta o sentido do esforzo físico e da saúde, o coñecemento do corpo e os seus límites, tamén o sentido de equipo e compañeirismo, o coñecemento do entorno; mais, sobre todo, as camiñadas tamén serven para lembrar e nutrir a memoria colectiva, aspecto que o poder da fadiga e a procura do apoio da acompañante e da educadora reforzan. Por outra banda, son experiencias intensivas que tamén facilitan a integración de novos Pioneiras no grupo e fortalecen o sentimento de pertenza a través de actividades vinculadas á propia camiñada, como cantar as cancións e os himnos propios.

9.3. A aventura estelar dos pioneiras (AEPi): sobrevivencia.

Unha das grandes experiencias de acampamento para o grupo de idade das Pioneiras é a coñecida como Aventura da Estelar das Pioneiras, que tamén se pode levar nomear como no seu acrónimo AEPi. Realízase en pequeno grupo (ou en conxunto, a non existir número suficiente para pequenos grupos) e durante os días que se consideren necesarios, incluíndo polo menos unha noite fóra do campamento.

É unha actividade organizada polas educadoras que esixe forza física e psicolóxica e que pon a proba o funcionamento colectivo do grupo, a capacidade de organización e de alcanzar consensos. Tamén se traballa na dirección da autosuficiencia material e unha estreita relación co territorio e a análise crítica das súas necesidades. As Pioneiras saen do campamento coas súas mochilas, mais sen comida, nin sacos nin tendas de campaña. Todos estes elementos que necesitan terán que conseguirlos no transcurso da Aventura. Tanto no comezo como en cada punto de encontro, as educadoras dan indicacións sobre o camiño a seguir e van propondo probas (en formato carta ou pergamiño, por exemplo) que as Pioneiras terán que superar. É conveniente que traten do coñecemento do medio social e ambiental, por un lado e que teñan tamén un teor simbólico, relacionado coa construción da memoria e a forza do IG, por outro. Ao chegaren aos distintos puntos e iren cumprindo as probas, as Pioneiras reciben os diferentes elementos que precisan para continuar ou consellos sobre como dar con eles ou a quen pedilos.

Convén que algunha destas probas teña que ver tamén coa devolución para o conxunto do agrupamento, como maneira de facer partícipes ao resto da súa experiencia. O obsequio (ou o que for) será entregado ao resto ao seu regreso ao campamento.

10. O papel e o perfil da educadora.

Recoméndase que cada Grupo conte con 2 educadores, preferentemente de xénero diferente, dada a natureza e obxectivos da fase. Tenhn un papel acompañador e motivador dos procesos e supervisor dos proxectos ou, se aínda for preciso, directivo.

No seu perfil é conveniente que esta sexa unha persoa con experiencia vital e de participación asociativa, coñecedora da realidade social da súa contorna e do mundo asociativo e comunitario do mesmo (e, se é posíbel, con relacións nel); reflexiva e con forte capacidade integradora e integral. A educadora debe ser visto como referencia, como guía nos valores de Altair; unha figura de confianza a quen acudir nas dificultades e alegrías, a quen pedir consello e coa que compartir experiencias, intimidades e novidades do cotián. A educadora comparte a súa vida coas Pioneiras e faise ver unha

persoa normal, así tamén cos seus problemas e dificultades. É alguén que coñece en profundidade as Pioneiras, que sabe cales son os seus intereses, aspiracións e motivacións no Agrupamento e para a propias vida. Paralelamente, fórmase e axuda á construción da identidade persoal das altaíres. Ademais, nunha etapa de distanciamento coas familias, a educadora debe manter o contacto con elas e animar as Pioneiras a empatizar e responsabilizarse afectivamente coa familia, as amizades e nas súas relacións afectivo-sexuais.

A educadora de Pioneiras debe ter en conta que se encontra (potencialmente, ou xa, na práctica) cun Grupo de iguais no ámbito das responsabilidades e na asunción dos valores e principios de Altair. E que a súa misión fundamental é ir desaparecendo progresivamente na medida en que o Grupo garante a súa capacidade de integración, compromiso, servizo e autoxestión, porque o Grupo tamén vai ocupando progresivamente estas funcións e espazos que a Educadora representa e practica. Debes certa algunha experiencia no Agrupamento e n coñecer en profundidade aa pedagogía do proxecto e o Método Altair.